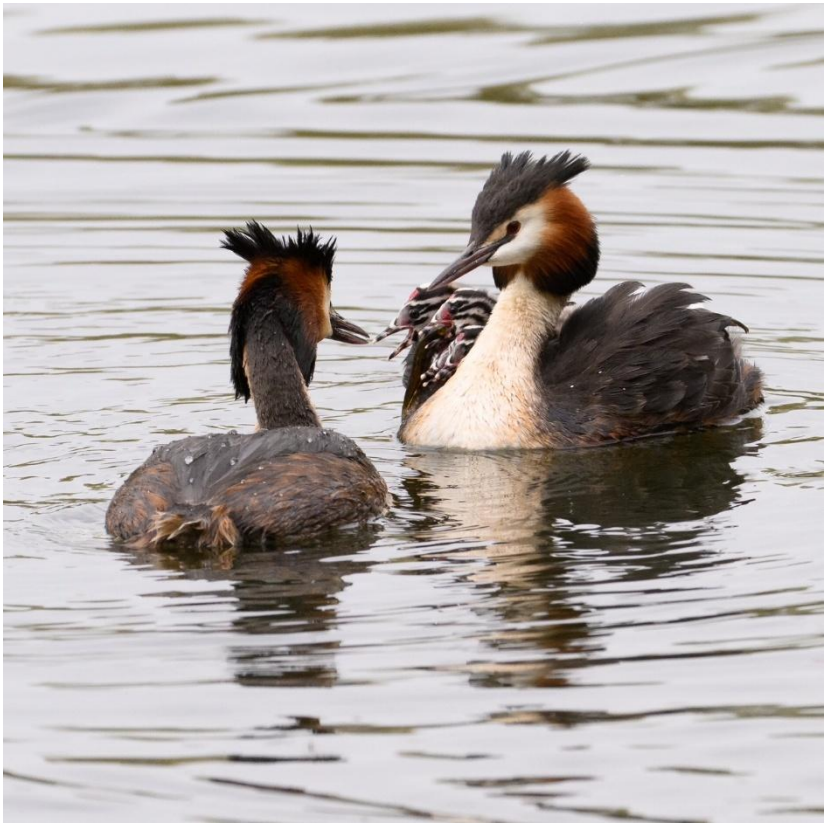
Broedvogelinventarisatie Weusthag Stadspark Noord

Hengelo – 2026

Fuut

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Gebiedsbeschrijving
3. Methode
4. Inventarisatie
5. Nawoord

1. Inleiding

Deze broedvogelinventarisatie is voor het 6e achtereenvolgende jaar uitgevoerd. Belangwekkende nieuwkomers zijn de Kleine en de Middelste Bonte Specht. Beide soorten zitten landelijk behoorlijk in de lift. De habitat alhier, met veel opstaand dood hout in het broekbos en verder verouderende zomereiken, is erg aantrekkelijk voor deze soorten geworden. Het gunstige gevolg ook van ecologisch beheer.

In deze inventarisatie zijn kolonievogels, zoals Aalscholver en Blauwe Reiger niet opgenomen; ze broeden elders. Ook geen Boerenzwaluw of Huismus, waarvoor aparte nestentellingen nodig zijn, die hier niet zijn uitgevoerd.

Op zaterdag 25 april is door ondergetekende voor de buurtwerkgroep 'Pro-Natuur' 's ochtends de jaarlijkse vogelexcursie gehouden voor een tiental wijkbewoners. We hebben hierbij gezamenlijk 33 soorten kunnen determineren.

2. Gebiedsbeschrijving

Het Weusthag Stadspark ligt noordelijk van de stad in het zogenaamde Bekken van Hengelo. Het lager gelegen gebied is gevormd door kleiwinning en agrarisch gebruik. Het vogelinventarisatiegebied (het telgebied is het deel boven de A1) omvat ongeveer 47 hectare. De Kleigaten zijn samen 9 hectare groot. De oevers van de plassen zijn met opslag dichtgegroeid met zwarte els, schietwilg en vlier en er groeit veel riet en koninginnenkruid. Hier en daar zijn visstoepen aangelegd. Langs de Tijertsbeek ligt een gemengd (broek-)bos bestaande uit populier, eik en spar. Het gebied is op de wandelpaden en langs enkele oevers toegankelijk voor publiek. De bospercelen zijn afgesloten. Het omlijnde telgebied is door de gemeente in haar Omgevingsvisie Stedelijk Gebied aangemerkt als rustgebied voor de natuur.

Het Beheer- en Inrichtingsplan Weusthag (2024) heeft als streven de Basiskwaliteit Natuur[1] te verhogen, die wat meer biodiversiteit met zich mee zal moeten brengen. Gerichte acties, zoals de aanplant van heggen, houtwallen en gefaseerd maaien moeten dit bevorderen. Als indicatorsoorten voor de BKN worden in het actieplan onder meer de volgende vogelsoorten genoemd: Bonte Vliegenvanger, Grauwe Vliegenvanger, Bosuil, Steenuil, Gekraagde Roodstaart, Groene Specht, Kleine Bonte Specht, Heggenmus, Boerenzwaluw, Grote Lijster, Geelgors en Kramsvogel.
De drie laatstgenoemde soorten komen in onderstaand telgebied momenteel niet voor. De Grote Lijster had 5 jaar geleden nog wel een broedterritorium, maar daarna niet meer. Begin maart is hij eenmalig gehoord volgens Waarneming.nl, maar ondergetekenden hebben geen territorium kunnen vaststellen. De Kramsvogel is als doortrekker wel hier gesignaleerd, foeragerend op de vele Hedera-bessen in het bos, maar niet als broedvogel. De Geelgors is hier nog nooit waargenomen, maar zou wel kans kunnen maken op vestiging. Ze broeden namelijk bij voorkeur in kleinschalige agrarische landschappen, waar zadenrijk open land wordt afgewisseld met heggen, houtwallen en bosranden. Landelijk gezien is de staat van instandhouding echter zeer ongunstig[2].

[1] Basiskwaliteit Natuur (BKN) is bedoeld om natuur structureel te integreren in onze woon-, werk- en leef-omgeving. Het gaat om samenwerking tussen o.m. Overheid, Wageningen Universiteit. Vogelbescherming, Sovon en Naturalis.
[2] Bron: Sovon Vogelonderzoek Nederland.

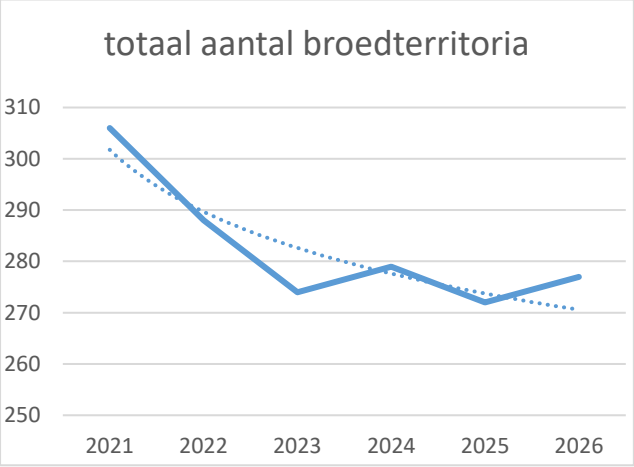
2. Methode

Er is geïnventariseerd volgens een landelijke standaardmethode van Sovon, waarbij broedterritoria op basis van het aantal waarnemingen, de tijd van het jaar, de zang en het gedrag van de vogels in kaart worden gebracht. Afhankelijk hiervan worden er zogenaamde broedcodes gegeven, die na verloop van tijd bepalen of er van een territorium sprake is. Er kunnen namelijk tot vroeg in mei nog trekvogels op weg naar het noorden waargenomen worden. Deze wijze van territoriumkartering wordt toegepast door alle waarnemers van Sovon. De eindresultaten worden onder meer gebruikt voor de jaarlijkse landelijke Vogelbalans die Sovon samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert. Dit broedseizoen zijn negen telrondes gehouden - gedurende gemiddeld ca. 4 uur - met verschillende startpunten binnen de afgebakende plot. Met name in de periode maart t/m juni, bestaande uit 6 vroege ochtendbezoeken waarbij voor of rond zonsopgang werd begonnen, 2 ochtendbezoeken en 1 avondbezoek. De gegevens zijn in het veld digitaal ingevoerd met het karteringsprogramma *Avimap* in het kader van BMP-A[3].

Telrondes		
1	3 mrt	18:57 – 20:35
2	6 mrt	7:57 – 11:33
3	18 mrt	6:28 – 10:54
4	1 apr	6:46 – 11:47
5	21 apr	6:03 – 9:06
6	9 mei	5:29 – 10:14
7	28 mei	4:43 – 9:30
8	10 juni	4:33 – 8:34
9	1 juli	7:31 – 10:57

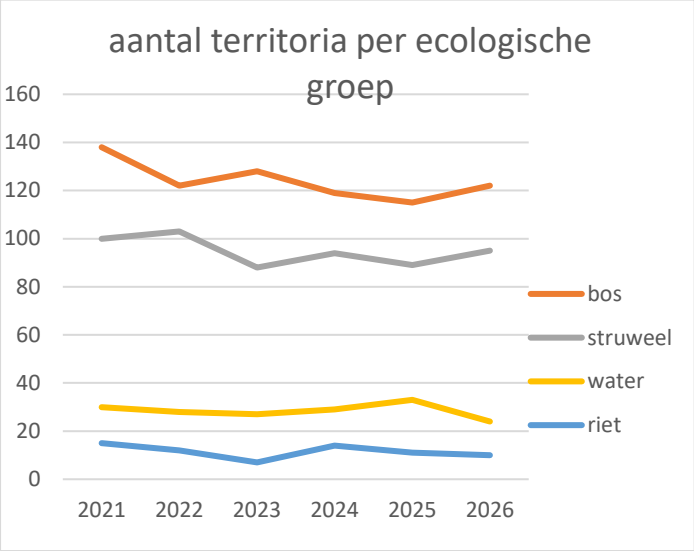
3. Inventarisatie

Er zijn dit jaar 68 vogelsoorten waargenomen, waarvan 53 soorten een of meer broedterritoria hebben gehad; 6 meer soorten dan in het vorige seizoen. Van die 53 soorten zijn er 5 schaars voorkomend (IJsvogel, Rietzanger, Middelste Bonte Specht, Brandgans en Steenuil) en 17 minder algemeen. Vier van deze soorten staan op de landelijke Rode Lijst van aandachtsoorten, namelijk Koekoek, Torenvalk, Grauwe Vliegenvanger en Steenuil. Het totaal aantal vastgestelde broedterritoria bedraagt 277, vijf meer dan in 2025. Ook dit broedseizoen zijn er vanzelfsprekend weer enige fluctuaties waargenomen in nieuwe en verdwenen soorten en territoria. Nieuw zijn: Kleine Bonte Specht en Middelste Bonte Specht. Opnieuw met territoria present zijn Witte Kwikstaart, Grauwe Vliegenvanger, Bosuil, Boomklever, Bosrietzanger, Rietzanger en Torenvalk. En verdwenen zijn territoria van Kuifeend, Mandarijneend en Fitis.

Sinds 2021 is het totaal aantal broedparen met ca. 10% achteruitgegaan. De teruggang vlakt enigszins af. Landelijk is vastgesteld dat de vogelstand in zijn totaliteit afnemende is, vooral door de omvangrijke afname van de insectenpopulatie. Algemeen wordt aangenomen dat hier de verslechtering van de bodem- en waterkwaliteit debet aan is. Met name veroorzaakt door de sterke intensivering van de landbouw, wat onder meer het gebruik van kunstmest en pesticiden met zich meebrengt.

[3] BMP-A is sinds 1984 een Sovon-telproject: **B**roedvogel **M**onitoring **P**roject - **A**lle soorten.

Onderverdeeld naar de vier grootste ecologische soortgroepen zien we een daling bij de watervogels van ca. 25%.
De bos- en struweelvogels doen het juist weer beter dan in voorgaand broedseizoen en stijgen met respectievelijk 6 en 7%.
De rietvogels bleven met hun territoria ongeveer op hetzelfde niveau.
Mogelijke oorzaken staan bij de tabellen vermeld.

Top-tien	**2026**	2025
Tjiftjaf	27	24
Zwartkop	26	*23*
Winterkoning	20	*24*
Spreeuw	18	*17*
Roodborst	14	*9*
Houtduif	13	*12*
Koolmees	13	*11*
Pimpelmees	13	*15*
Merel	11	*11*
Vink	10	*11*

De Tjiftjaf is de meest vastgestelde broedvogel. Samen met de Zwartkop en Winterkoning vormen zij al jaren de top-drie in wisselende volgorde.
De Roodborst is door een forse toename in de top-tien terechtgekomen. Dit past in de landelijke toename van de laatste jaren. Zachtere winters achtereen zorgen volgens Sovon voor meer overlevingskansen.
De Merel handhaaft zijn positie na enkele moeilijke jaren, veroorzaakt door sterfte vanwege het "merelvirus" (Usutu). Maximaal waren er enkele jaren geleden 15 broedpaartjes aanwezig. Landelijk daalt de populatie echter nog steeds.

Groen = stijger. Rood = daler.

In de volgende tabellen staan alle waargenomen broedende soorten vermeld in alfabetische volgorde, met het aantal territoria. De indeling is naar ecologische soortgroep. Met de letter B worden de landelijk als "*bijzonder*" (minder algemene) gekenmerkte broedvogels aangeduid; met de letter Z de landelijk "*zeldzame*" (schaarse) broedende soorten. Met de letters K en G worden de "*kwetsbare*" en "*gevoelige*" soorten van de Rode Lijst aangeduid.

Rietvogels	Bijz	**2026**	2025
Kleine Karekiet		6	8
Rietzanger	Z	1	-
Waterhoen		3	3
totaal		10	11

De Rietzanger is terug van weggeweest. De combinatie van overjarig riet en oeverbegroeiing met wilg schijnt ideaal voor de Rietzanger te zijn. De Rietzanger is landelijk gezien bezig met een forse opwaartse trend[4], vermoedelijk vooral veroorzaakt door gunstige (vochtige) weersomstandigheden in zijn overwinteringsgebied, de Sahel. Het cyclisch maaibeheer alhier draagt daaraan ook bij. De Kleine Karekiet heeft om onduidelijke reden moeite om eerdere aantallen territoria (>10) in ons gebied te bereiken.

[4] Bron: Sovon

Watervogels	Bijz	**2026**	2025
Brandgans	Z	3	3
Fuut	B	2	2
Grauwe Gans	B	3	2
Knobbelzwaan	B	1	1
Kuifeend	B	-	1
Mandarijneend	Z	-	1
Meerkoet		6	10
Nijlgans	B	1	1
Soepeend		2	4
Soepgans	B	2	2
Wilde Eend		4	6
totaal		24	33

Deze 24 territoria watervogels zijn bijna 9% van het totaal aantal territoria. Een daling met ruim een kwart, vooral te zien bij Meerkoet en Wilde Eend.
De Meerkoet is landelijk gezien een vrij stabiele populatie en de reden voor terugloop alhier is onduidelijk. De Wilde Eend echter kampt nog steeds met landelijke teruggang, vermoedelijk door lage kuikenoverleving. Mogelijk speelt in de kleigaten predatiedruk hierbij een rol (Meerval?). Van de vele Brandganzen – begin april waren er nog tientallen aanwezig op de weilanden rond de kleigaten – bleven er uiteindelijk 3 paar hier broeden. Een stabiele trend door de jaren heen. De rest vertrok naar hun broedgebieden in Scandinavië of verder. Ook de vele waargenomen Kuifeenden (>10) vertrokken noordwaarts, dit jaar zonder broedterritorium alhier. Van de waargenomen Krakeend, Mandarijneend, Slobeend en Grote Canadese Gans kon geen territorium worden vastgesteld.

Bosvogels	Bijz	**2026**	2025
Boomklever	B	1	-
Boomkruiper		6	9
Gaai		4	2
Bosuil		1	-
Glanskop	B	1	2
Grauwe Vliegenvanger	G	2	-
Grote Bonte Specht		4	2
Holenduif		1	4
Houtduif		13	12
Kauw		1	2
Kleine Bonte Specht		2	-
Koolmees		13	11
Middelste Bonte Specht	Z	1	-
Pimpelmees		13	15
Spreeuw		18	17
Tjiftjaf		27	24
Vink		10	11
Zwarte Kraai		4	4
totaal		122	115

De bosvogels omvatten gezamenlijk 122 broedparen, ruim 44% van de gehele inventarisatie. Een stijging van 6%.
De schaarse Middelste Bonte Specht heeft zich voor het eerst in het bosgedeelte gevestigd. Dit past in het beeld van de sterk stijgende trend in Twente – 2025 was een recordjaar met naar schatting 450 à 500 broedparen[5] – waardoor verdere verspreiding tot stand komt. Ook de Kleine Bonte Specht is als nieuweling te verwelkomen.

Kleine Bonte Specht

[5] Bron: Twentse Vogelwerkgroep, Ficedula - nummer 55-1

De Boomkruiper leverde (wederom) enkele territoria in, tegen de landelijke stijgende trend in. De oorzaak is onduidelijk. Ook is de teruggang voor de Holenduif onverklaarbaar, zeker in de stijgende trend in het oosten van het land. De vele waargenomen Koperwieken, tot begin april nog foeragerend op Hedera-bessen, waren doortrekkers naar Scandinavië.
Het succes van de Tjiftjaf hangt voor een groot deel af van de aanwezigheid van vochtig bos met een rijke ondergroei. 10 van de 27 paartjes alhier hebben hun territoria aan de oostzijde van het park in het vochtige broekbos. Landelijk[6] wordt een afname geconstateerd in vooral bossen op zandgronden. Vermoedelijk speelt verdroging een rol bij die afname.
De Grauwe vliegenvanger is weer terug van weg geweest.

Boomkruiper

Struweelvogels	Bijz.	**2026**	2025
Bosrietzanger		1	-
Fitis		-	2
Grasmus	B	4	3
Heggenmus		6	9
Merel		11	11
Roodborst		14	9
Staartmees	B	1	2
Tuinfluiter		5	4
Winterkoning		20	24
Zanglijster		7	2
Zwartkop		26	23
totaal		95	89

Met 95 territoria zijn de struweelvogels sterk vertegenwoordigd in het Weusthagpark. Dat is ruim 34% van het totaal aantal broedparen. Een stijging van bijna 7%.
De welluidende Bosrietzanger is weer teruggekeerd. De favoriete habitat van de Fitis is struweel, maar toch neemt zijn aanwezigheid af. Jaarlijks hadden er in ons gebied gemiddeld 3 broedpaartjes een territorium. Ook landelijk gezien is er een gestage afname van de soort. De Roodborst heeft door de jaren heen nu de meeste territoria bereikt en blijft het dus erg goed doen. Ook landelijk, vooral in parken.

De Heggenmus is in aantal na enkele goede jaren teruggelopen, passend in de licht dalende landelijke trend. Als struikbroeder zou hij hier wel aan zijn trekken moeten kunnen komen. Van de waargenomen Fazant kon geen territorium worden vastgesteld.
De Zanglijster doet het opvallend goed. Jarenlang waren er gemiddeld 4 paartjes aanwezig. Na een inzinking vorig jaar is de soort nu aanwezig met 7 territoria. Tijdelijke afnames worden door onderzoekers ook bij Zanglijsters toegeschreven aan dodelijke besmettingen door het Usutuvirus[7], dat in het najaar van 2024 weer oplaaide en negatieve gevolgen had voor het broedseizoen 2025.

Zanglijster

[6] Bron: Sovon
[7] Bron: Sovon

Bosrandvogels	Bijz	**2026**	2025
Ekster		8	8
Gekraagde Roodstaart	B	1	1
Groene Specht	B	2	2
totaal		11	11

De Groene Specht is in ons landschap echt een blijvertje met jaarlijks 2 territoria. Hij is als mierenetende standvogel gevoelig voor strenge sneeuwrijke winters, en de laatste jaren is dat niet het geval geweest, zodat hij zijn territoria weet te handhaven.

Roofvogels	Bijz	**2026**	2025
Buizerd	B	1	1
Torenvalk	K	1	-
totaal		2	1

Het paartje Torenvalken had weer een territorium. Het is dan ook een goed veldmuizenjaar. In april leek het erop dat zij van de daartoe bestemde nestkast gebruik zouden maken, maar in mei werd duidelijk dat zij de voorkeur gaven aan een hoger gelegen oud eksternest. Eind mei werden daar lastigvallende Eksters en Zwarte Kraaien nog steeds door het mannetje Torenvalk verjaagd.

Weidevogels	Bijz	**2026**	2025
Kievit	B	3	3
Scholekster	B	1	1
Witte Kwikstaart	B	2	-
totaal		6	4

De Witte Kwikstaart heeft weer 2 territoria, een gemiddelde dat er tot 2025 ook was. Er is hier en daar in het land een matige afname vastgesteld.

Overige soorten	Bijz	**2026**	2025
Bonte Vliegenvanger	B	2	2
IJsvogel	Z	1	2
Koekoek	K	2	1
Steenuil	Z K	1	1
Turkse Tortel		1	2
totaal		7	8

Bonte Vliegenvanger

De Bonte Vliegenvanger maakt steevast gebruik van mezenkasten, zoals hier aan de Kalmarstraat.

Overige waarnemingen:

In deze inventarisatie zijn de waargenomen kolonievogels Aalscholver, Blauwe Reiger, Kokmeeuw en Visdief niet opgenomen. Ook niet de waargenomen Boerenzwaluw, Gierzwaluw en Huismus. Hiervoor zijn aparte nestentellingen nodig, die hier niet worden gedaan. De dichtstbijzijnde bekende gebiedskolonies waar onderstaande soorten broeden zijn:
Aalscholver; Kristalbad, Koningsbeek Gelselaarsebroek en Zwillbrocker Venn.
Blauwe Reiger; Breeriet Delden, Twickelervaart Deldenerbroek, Hulsbeek en Lonnekermeer.
Kokmeeuw; Elsenerveld/Borkeld en Wierdenseveld.
Visdief; vermoedelijk enkele veenplassen in Twente.

5. Nawoord

Ook in 2027 zullen de broedvogels opnieuw worden geïnventariseerd om trends over langere tijd in de tellingen te verkrijgen.

De nestkastjes worden door de werkgroep 'ProNatuur' in de herfst gecontroleerd, schoongemaakt en eventueel gerepareerd (meestal het verkleinen van uitgehakte invlieggaten met metalen plaatjes). Voor wijkbewoners zal er in het voorjaar opnieuw een vogelexcursie worden gehouden om de kennis over het cultuurlandschap en de avifauna te vergroten.

Augustus 2026
André van den Berg
Medeteller: Jan Evers
Sovon Vogelonderzoek Nederland
Twentse Vogelwerkgroep

Vogelfoto's Weusthag Noord: Roy Krabbe
Landschapsfoto: Jan Evers